

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών: Ιστορία, τοπική ιστορία, έρευνα και διδακτική

Μάθημα: Έρευνα, συγγραφή και αξιολόγηση σχολικών εγχειριδίων ιστορίας

B' Εξάμηνο, 2^ο θεματικό πεδίο, Υποχρεωτικό, 10 ECTS (26 ώρες)

3^ο Μέρος (10/26 ώρες): Θάλεια Κωνσταντινίδου, Επίκουρη καθηγήτρια κοινωνικής ψυχολογίας, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών Φλώρινας, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Περίληψη

Στο μέρος αυτό του μαθήματος παρουσιάζεται μια ερευνητική οπτική στην έρευνα των σχολικών εγχειριδίων ιστορίας που έχει ως θεωρητική αφετηρία την κοινωνική ψυχολογία του λόγου. Στο πλαίσιο αυτής της οπτικής τα σχολικά εγχειρίδια ιστορίας αναλύονται ως κείμενα που το νόημά τους προσδιορίζεται στο πεδίο του curriculum ιστορίας ως πεδίου συλλογικής γνώσης, στο πεδίο της δημόσιας ιστορίας ως πεδίου συλλογικής μνήμης, και στο πεδίο της συλλογικής ταυτότητας. Βασική επιστημολογική τοποθέτηση αυτής της οπτικής είναι ότι η γλώσσα αποτελεί μέσο για την κατασκευή της συλλογικής γνώσης, συλλογικής μνήμης και της συλλογικής ταυτότητας. Κατά συνέπεια τα σχολικά βιβλία ιστορίας, με επικέντρωση στην αφήγηση, αναλύονται ως πρακτική γραπτού λόγου σε τρία επίπεδα: κειμενική πρακτική (μικρο-επίπεδο), πρακτική κειμενικού είδους (μεσο-επίπεδο), και πρακτική λόγου (μακρο-επίπεδο). Προκειμένου να συμβάλει η συγκεκριμένη κοινωνικοψυχολογική οπτική στην εκπαίδευση εκπαιδευτικών στη διδασκαλία της ιστορίας βασίζεται στο σκεπτικό της αναστοχαστικής πρακτικής και ιδιαίτερα στην στρατηγική της ανοικείωσης.

Αξιολόγηση

Ατομική γραπτή εργασία 5.000 λέξεων που αφορά τη διατύπωση μιας πρότασης για τη διδασκαλία μιας διδακτικής ενότητας επιπέδου Λυκείου με βάση ένα άρθρο από το περιοδικό *Μνήμων* www.mnimon.gr/index.php/mnimon . Δομή της εργασίας: Εισαγωγή (περίληψη του σκεπτικού της εργασίας), Περιληπτική παρουσίαση του άρθρου, Διατύπωση των σκοπών και του περιεχομένου διδασκαλίας σε σχέση με τις τρεις διαστάσεις, συλλογική γνώση, συλλογική μνήμη, συλλογική ταυτότητα και με την οπτική της «γλωσσικής στροφής», Συμπεράσματα (περίληψη των προηγούμενων

βημάτων και αποτίμηση της πρότασης σε σχέση με το σκοπό της ανοικείωσης ως κριτικής αναστοχαστικής πρακτικής), Βιβλιογραφία.

Διάγραμμα

1^η ενότητα

Η έρευνα των σχολικών εγχειριδίων ως μέσο για κριτική αναστοχαστική πρακτική στη διδακτική της ιστορίας: Η στρατηγική της ανοικείωσης

Κείμενα για προετοιμασία

Zeichner & Liston (1987)

Kaomea (2003)

Η κοινωνικοψυχολογική ανάλυση λόγου ως εφαρμοσμένη μέθοδος στην έρευνα των σχολικών εγχειριδίων ιστορίας: Η γλώσσα ως πρακτική στην κοινωνική κατασκευή της πραγματικότητας

Κείμενα για προετοιμασία

Κωνσταντινίδου (2016)

Antaki (2000)

Τα σχολικά εγχειρίδια ιστορίας στο πεδίο της συλλογικής γνώσης: Το curriculum ιστορίας και ο ιστορικός γραμματισμός

Κείμενο για προετοιμασία

de Castell (1990)

2^η ενότητα

Τα σχολικά εγχειρίδια ιστορίας στο πεδίο της συλλογικής μνήμης και της δημόσιας και ακαδημαϊκής ιστορίας

Κείμενα για προετοιμασία

Αβδελά (2014)

Μουζακίτη (2015)

Klein (2000)

Kelley (1978)

Liddington (2002)

Olick & Robbins (1998)

Radstone (2008)

Surkis (2012)

3^η ενότητα

Τα σχολικά εγχειρίδια ιστορίας στο πεδίο της συλλογικής ταυτότητας: Εθνικισμός

Κείμενο για προετοιμασία

Κωνσταντινίδου, Ε. (2000) Η κατασκευή της εθνικής ταυτότητας στα ελληνικά σχολικά βιβλία ιστορίας: Μια κριτική κοινωνικοψυχολογική προσέγγιση. Δημοσίευτη διδακτορική διατριβή. Τμήμα Ψυχολογίας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

Βιβλιογραφία

Αναστοχαστική πρακτική

Καλαϊτζοπούλου, Μ. (2001) *Ο εκπαιδευτικός ως στοχαζόμενος επαγγελματίας*. Αθήνα: Τυπωθήτω.

Κωτσάκης, Δ., Μουρελή, Ε. & Μπίμπου-Νάκου, Α. (Επιμ.) (2010) *Αναστοχαστική πράξη: Ο αποκλεισμός στο σχολείο*. Αθήνα: Νήσος.

Finlay, L. & Gough, B. (Eds.) *Reflexivity: A practical guide for researchers in health and social sciences*. Oxford: Blackwell.

e-book

Kaomea (2003) Reading erasures and making the familiar strange: Defamiliarizing methods for research in formerly colonized and historically oppressed communities. *Educational Researcher*, 32(2), 14-25.

Zeichner, K.M. & Liston, D.P. (1987) Teaching student teachers to reflect. *Harvard Educational Review*, 56(1), 23-48.

Κοινωνική ψυχολογία του λόγου & ταυτότητα

Antaki, C. (Ed.) (1988) *Analysing everyday explanation: A casebook of methods*. London: Sage.

e-book

Antaki, C. & Widdicombe, S. (Eds.) (1998) *Identities in talk*. London: Sage.

e-book

Billig, M. (1987) *Arguing and thinking: A rhetorical approach to social psychology*. Cambridge: Cambridge University Press.

Billig, M. (1995) *Banal nationalism*. London: Sage.

e-book

Billig, M., Condor, S., Edwards, D., Gane, M., Middleton D. & Radley, A. (1988) *Ideological dilemmas: A social psychology of everyday thinking*. London: Sage.

Μποζατζής, Ν. & Δραγώνα, Θ. (Επιμ.) (2010) *Κοινωνική ψυχολογία: Η στροφή στο λόγο*. Μετφρ. Ε. Αυγήτα & Α. Τσονίδης. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Burman, E. & Parker, I. (Eds.) (1993) *Discourse analytic research: Repertoires and texts in action*. London: Routledge.

Burr, V. (1995) *An introduction to social constructionism*. London: Routledge.

e-book

Burr, V. (2002) *The person in social psychology*. Hove, East Sussex: Psychology Press.

e-book

Edwards, D. (1997) *Discourse and cognition*. London: Sage.

e-book

Edwards, D. & Potter, J. (1992) *Discursive psychology*. London: Sage.

e-book

Fox, D. & Prilleltensky, I. (επιμ.) (2003) *Κριτική ψυχολογία: Εισαγωγή*. Μετφρ. Χρ. Ξενάκη & Π. Χονδρός. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

e-book Αγγλικά

Gergen, K.J. (1997) *Ο κορεσμένος εαυτός*. Μετφρ. Α. Ζώτος. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Gergen, K.J. (1994) *Toward transformation in social knowledge*. 2η έκδ. London: Sage.

Gergen, K.J. (1999) *An invitation to social construction*. London: Sage.

e-book

Gergen, K.J. (2001) *Social construction in context*. London: Sage.

Gergen, K.J. & Davis, K.E. (Eds.) (1985) *The social construction of the person*. New York: Springer-Verlag.

e-book

Gough, B. & McFadden, M. (2001) *Critical social psychology: An introduction*. Basingstoke, Hampshire: Palgrave.

Hepburn, A. (2003) *An introduction to critical social psychology*. London: Sage.

- Ibanez, T. & Iniguez, L. (Eds.) (1997) *Critical social psychology*. London: Sage.
- e-book
- Middleton & Edwards (Eds.) (1990) *Collective remembering*.
- e-book
- Nightingale, D.J. & Cromby, J. (επιμ.) (1999) *Social constructionist psychology: A critical analysis of theory and practice*. Buckingham: Open University Press.
- Parker, I. (1992) *Discourse dynamics: Critical analysis for social and individual psychology*. London: Routledge.
- e-book
- Parker, I. (Ed.) (1998) *Social constructionism, discourse and realism*. London: Sage.
- e-book
- Parker, I. & Shotter, J. (Eds.) (1990) *Deconstructing social psychology*. London: Routledge.
- e-book
- Parker, I. & The Bolton Discourse Network (1999) *Critical textwork: An introduction to varieties of discourse and analysis*. Buckingham: Open University Press.
- Potter, J. (1996) *Representing reality: Discourse, rhetoric and social construction*. London: Sage.
- e-book
- Potter, J. & Wetherell, M. (2009) *Λόγος και κοινωνική ψυχολογία: Πέρα από τις στάσεις και τη συμπεριφορά*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- e-book Αγγλικά
- Sampson, E.E. (1993) *Celebrating the other: A dialogic account of human nature*. New York: Harvester Wheatsheaf.
- Shotter, J. (1993) *Conversational Realities: Constructing life through language*. London: Sage.
- Shotter, J. & Gergen, K.J. (Eds.) (1989) *Texts of identity*. London: Sage.
- Wetherell, M. (επιμ.) *Ταυτότητες, ομάδες και κοινωνικά ζητήματα*. Μετφρ. Ν. Μποζατζής. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Wetherell, M. & Potter, J. (1992) *Mapping the language of racism: Discourse and the legitimization of exploitation*. London: Harvester Wheatsheaf.
- Wetherell, M., Taylor, S. & Yates, S.J. (Eds.) (2001α) *Discourse as data: A guide for analysis*. London: Sage & The Open University.
- Wetherell, M., Taylor, S. & Yates, S.J. (Eds.) (2001β) *Discourse theory and practice: A reader*. London: Sage & The Open University.

Περιοδικά

Critical Discourse Studies (2004-)

Discourse: Studies in the cultural politics of education (1980-)

Discourse & Society (1990-)

Εθνικισμός

Anderson (1991) Imagined communities. Revised edition.

e-book

Gibert (2000) Peoples, cultures and nations in political philosophy.

e-book

Hearn (2006) Rethinking nationalism: A critical introduction.

e-book

Hester & Housley (Eds.) (2001) Language, interaction and national identity.

McCrone (1998) The sociology of nationalism. (+Ελληνικά)

e-book

Ozkirimli (2010) Theories of nationalism: A critical introduction. 2nd ed.

e-book

Smith, A.D. (1991) National identity. (+ Ελληνικά)

e-book

Smith, A.D. (1998) Nationalism and modernism.

e-book

Smith, A.D. (2010) Nationalism: Theory, ideology, history. 2nd ed.

Spencer & Wollman (2002) Nationalism: A critical introduction.

e-book

Συλλογές

Beiner (Ed.) (1999) Theorizing nationalism.

e-book

Day & Thompson (Eds.) (2004) Theorizing nationalism.

Delanty & Kumar (Eds.) (2004) Handbook of nations and nationalism.

e-book

Eley & Suny (Eds.) (1996) *Becoming national*.

Herb & Kaplan (Eds.) (2008) *Nations and nationalism*. 4 vols.

e-book

Hutchinson & Smith (Ed.) (1994) *Nationalism*.

Περιοδικά

Ethnic & Racial Studies (1978-)

Ethnicities (2001-)

Identities (1994)

Nationalities Papers (1972-)

Nations & Nationalism (1995-)

Race, Ethnicity & Education (1998-)

Studies in Ethnicity & Nationalism (2001-)

Εθνική ιστορία

Berger (Ed.) (2007) *Writing the nation: A global perspective*.

e-book

Berger, Donovan & Passmore (Eds.) (1999) *Writing national histories: Western Europe since 1800*.

e-book

Berger & Lorenz (Eds.) (2010) *Nationalizing the past: Historians as nation builders in modern Europe*.

e-book

Deletant & Hanak (Eds.) *Historians as nation-builders*.

e-book

Mandler (2002) *History and national life*.

Mandler, P. (2006) What is “national identity”? Definitions and applications in modern British historiography. *Modern Intellectual History*, 3(2), 271-297.

βλ. και παραπάνω στα βιβλία για τον εθνικισμό

Κιτρομηλίδης & Σκλαβενίτης (Επιμ.) (2004) *Ιστοριογραφία της νεότερης και σύγχρονης Ελλάδας 1833-2002*. 2 τόμοι.

κυρίως η πρώτη ενότητα του πρώτου τόμου για την εθνική ιστοριογραφία

Εθνικισμός & εκπαίδευση

Clark (2006) Teaching the nation: Politics and pedagogy in Australian history.

e-book

Green (1990) Education and state formation. (+ Ελληνικά)

Green (1997) Education, globalization and the nation state.

Koulouri (1997) Clio in the Balkans: The politics of history education.

e-book

Αδάμου (2002) Το εκπαιδευτικό σύστημα στην υπηρεσία του εθνικού κράτους.

Φραγκουδάκη & Δραγώνα (Επιμ.) (1997) Τι είν' η πατρίδα μας;

e-book

Ακαδημαϊκή ιστορία

Ankersmit, F. (2010) Truth in history and literature. *Narrative*, 18(1), 29-50.

Brown, G. (2005) Postmodernism for historians.

e-book

Cannadine (Ed.) (2002) What is history now?

e-book

Cannadine (Επιμ.) (2007) Τι είναι η ιστορία σήμερα;

e-book

Cannadine (2008) Making history now and then: Discoveries, controversies and explorations.

e-book

Clark (2004) History, theory, text: Historians and the linguistic turn.

e-book

Curthoys & Docker (2006) Is history fiction?

e-book

Jenkins (1995) On 'what is history': From Carr and Elton to Rorty and White.

e-book

Jenkins (1999) Why history? Ethics and postmodernity.

e-book

Jenkins (2003) *Refiguring history: New thoughts on an old discipline*.

e-book

Munslow (1997) *Deconstructing history*.

e-book

Munslow (2012) *A history of history*.

e-book

The Oxford history of historical writing, 5 vols.

e-books

Paul, H. (2011) *Hayden White: The historical imagination*.

e-book

Partner & Foot (Eds.) (2013) *Handbook of historical theory*.

e-book

Southgate (1996) *History: What and why? Ancient, modern and postmodern perspectives*.

e-book

Southgate (2003) *Postmodernism in history. Fear of freedom?*

e-book

Southgate (2005) *What is history for?*

e-book

Surkis, J. (2012) When was the linguistic turn? A genealogy. *American Historical Review*, 117(3), 700-722.

White (1973) *Metahistory*.

e-book

White (1987) *The content of the form: Narrative discourse and historical representation*.

e-book

Λιάκος (2007) *Πώς το παρελθόν γίνεται ιστορία*; Αθήνα: Πόλις.

Περιοδικά

History & Theory (1960-)

Rethinking History (1997-)

Δημόσια ιστορία & σπουδές μνήμης

Ashton & Kean (Eds.) (2009) People and their pasts: Public history today.

e-book

Gillis (Ed.) (1994) Commemorations: The politics of national identity.

Kansteiner, W. (2002) Finding meaning in memory: A methodological critique of collective memory studies. *History & Theory*, 41(2), 179-197.

Kattago (Ed.) (2015) The Ashgate research companion to memory studies.

e-book

Keightley & Pickering (eds.) (2013) Research methods for memory studies.

Kelley, R. (1978) Public history: Its origins, nature and prospects. *The Public Historian*, 1(1), 16-28.

Klein, K.L. (2000) On the emergence of memory in historical discourse. *Representations*, 69, 127-150.

Le Goff, J. (1992) History and memory.

e-book

Le Goff, J. (1998) Ιστορία και μνήμη.

e-book

Liddington, J. (2002) What is public history? Publics and their pasts, meanings and practices. *Oral History*, 30(1), 83-93.

Misztal (2003) Theories of social remembering.

e-book

Nora, P. (1989) Between memory and history: Les lieux de memoire. *Representations*, 26, 7-24.

Olick, J.K. & Robbins, J. (1998) Social memory studies: From “collective memory” to the historical sociology of mnemonic practices. *Annual Review of Sociology*, 24, 105-140.

Olick, Vinitzky-Seroussi & Levy (Eds.) (2011) The collective memory reader.

e-book

Rossington & Whitehead (Eds.) (2007) Theories of memory: A reader.

Samuel (1994) Theatres of memory. 2 vols.

Whitehead (2009) Memory.

e-book

Περιοδικά

The Public Historian (1978-)

History & Memory (1989-)

Memory Studies (2008-)

Curriculum

Apple, M.W. (1986) *Ιδεολογία και αναλυτικά προγράμματα*. Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής.

e-book Αγγλικά

Χατζηγεωργίου, Γ. (1998) *Γνώθι το curriculum: Γενικά και ειδικά θέματα αναλυτικών προγραμμάτων και διδακτικής*. Αθήνα: Ατραπός.

Connelly, M., He, M.F. & Phillion, J. (Eds.) (2008) *Handbook of curriculum and instruction*. London: Sage.

Ellis, A.K. (2004) *Exemplars of curriculum theory*. Larchmont, N.Y.: Eye On Education.

Flinders, D.J. & Thornton, S.J. (Eds.) (2004) *The curriculum studies reader*. 2nd ed. New York: RoutledgeFalmer.

Φλουρής, Γ.Σ. (1997) *Αναλυτικά προγράμματα για μια νέα εποχή στην εκπαίδευση*. 5^η έκδ. Αθήνα: Γρηγόρης.

Jackson, P. (Ed.) (1992) *Handbook of research on curriculum*. New York: MacMillan.

Kliebard, H.M. (2004) *The struggle for the American curriculum, 1893-1958*. 3rd ed. New York: RoutledgeFalmer.

e-book

Kridel, C. (Ed.) (2010) *Encyclopedia of curriculum studies*. 2 vols. London: Sage.

e-book

Νούτσος, Μ. (1983) *Διδακτικοί στόχοι και αναλυτικό πρόγραμμα: Κριτική μιας σύγχρονης ιδεολογίας*. Αθήνα: Δωδώνη.

Pinar, W.F. (Ed.) (2000) *Curriculum studies: The reconceptualization*. Troy, N.Y.: Educator's International Press.

Pinar, W.F., Reynolds, W.M., Slattery, P. & Taubman, P. (1995) *Understanding curriculum: An introduction to the study of historical and contemporary curriculum discourses*. New York: Pater Lang.

Popkewitz, T.S. (Ed.) (1987) *The formation of school subjects: The struggle for creating an American institution*. New York: Falmer Press..

Shiro, M.S. (2008) *Curriculum theory: Conflicting visions and enduring concerns*. Thousand Oaks, CA: Sage.

Tyler, R.W. (1949) *Basic principles of curriculum and instruction*. Chicago: The University of Chicago Press.

Περιοδικά

The Curriculum Journal (1990-)

Curriculum Inquiry (1976-, συνέχεια του Curriculum Theory Network, 1968-1976)

Journal of Curriculum Studies (1968-)

Journal of Curriculum Theorizing (1979-)

Διδακτική της ιστορίας

Arthur & Phillips (Eds.) (2000) Issues in history teaching.

e-book

Berkin, Crocco & Winslow (Eds.) (2009) Clio in the classroom: A guide for teaching U.S. women's history.

e-book

Davies (Ed.) (2011) Debates in history teaching.

e-book

Hunt (Ed.) (2006) A practical guide to teaching history in the secondary school.

e-book

Husbands, Kitson, Pendry (2003) Understanding history teaching.

e-book

Kitson & Husbands (2011) Teaching and learning history 11-18: Understanding the past.

e-book

Phillips (2002) Reflective teaching of history 11-18.

e-book

Phillips (2008) Teaching history.

e-book

Αβδελά (1998) Ιστορία και σχολείο.

Ανδρέου (Επιμ.) (2008) Η διδακτική της ιστορίας στην Ελλάδα και η έρευνα στα σχολικά εγχειρίδια.

Κόκκινος (1998) Από την ιστορία στις ιστορίες.

Κόκκινος (2003) Επιστήμη, ιδεολογία, ταυτότητα.

Μαυροσκούφης (2005) Αναζητώντας τα ίχνη της ιστορίας.

Ρεπούση (2004) Μαθήματα ιστορίας: Από την ιστορία στην ιστορική εκπαίδευση.

Γραμματισμός, ιστορικός γραμματισμός (εκπαιδευτική γλωσσολογία)

Coffin (2006) Historical discourse.

e-book

de Castell (1991) Teaching the textbook: Teacher/text authority and the problem of interpretation. *Linguistics & Education*, 2, 75-90.

Έρευνα σχολικών εγχειριδίων ιστορίας

Barnard (2003) Language, ideology and Japanese history textbooks.

e-book

Guichard (2010) The construction of history and nationalism in India: Textbooks, controversies and politics.

e-book

Muller (2011) Designing history in East Asian textbooks: Identity politics and transnational aspirations.

e-book

Nozaki (2008) War memory, nationalism and education in postwar Japan, 1945-2007.

e-book

Ανδρέου (Επιμ.) (2008) Η διδακτική της ιστορίας στην Ελλάδα και η έρευνα στα σχολικά εγχειρίδια.

Άχλης (1982) Οι γειτονικοί μας λαοί Βούλγαροι και Τούρκοι στα σχολικά βιβλία ιστορίας Γυμνασίου και Λυκείου.

Καψάλης & Χαραλάμπους (2008) Σχολικά εγχειρίδια. Αναθεωρημένη έκδοση.

Μπονίδης (2004) Το περιεχόμενο του σχολικού βιβλίου ως αντικείμενο έρευνας.